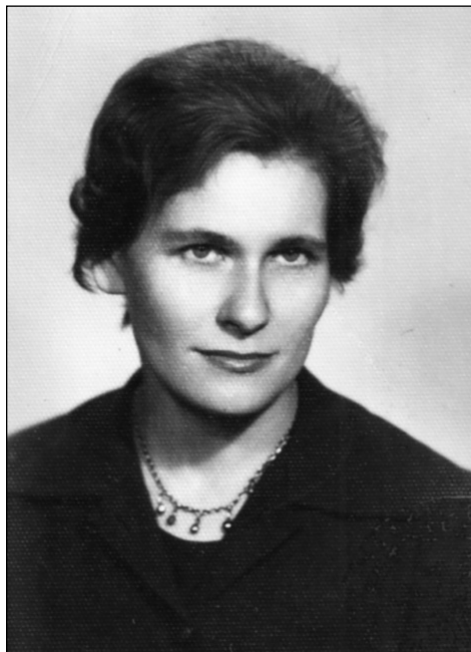

V. IN MEMORIAM

REGINA JADWIGA PIECHOTA (1929–2020)

Regina Jadwiga Piechota z domu Ciach urodziła się 12 I 1929 r. w Ossolinie jako jedno z czworga dzieci Stanisława Ciach i Józefy z domu Wikieł. Miała starszą siostrę Zofię za mężem Wołkiewicz (1916–1950), brata Mariana (1919–1989) i młodszego brata Zygmunta (1930–2013). Od urodzenia mieszkała wraz z rodzicami we wsi Ossolin położonej nad Liwcem koło Wyszkowa, dawnego majątku rodziny Ossolińskich. Rodzice prowadzili kilkuhektarowe gospodarstwo rolne. Pierwsze nauki pobierała w szkole powszechnej w Wyszkowie. Wybuch wojny przerwał naukę, którą kontynuowała na tajnych kompletach w prywatnych domach nauczycieli. W 1942 r. przeprowadziła się do swojej siostry, która mieszkała z mężem w Mrozach. Tu rozpoczęła naukę w gimnazjum i liceum początkowo na tajnych kompletach, a od października 1944 r. w Samorządowym

Koedukacyjnym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza. Dnia 28 V 1947 r. zdała egzamin dojrzałości według programu wydziału humanistycznego¹. W czasie nauki w liceum interesowała się biologią i chemią, co potwierdzają bardzo dobre oceny z tych przedmiotów. Jej marzeniem była farmacja i własna apteka, dlatego w 1947 r. zdawała na Wydział Farmaceutyczny Uniwersytetu Warszawskiego, ale niestety się tam nie dostała. Wówczas podjęła pracę w Starostwie Powiatowym w Mińsku Mazowieckim. Zmieniła zupełnie swoje zainteresowania, które teraz koncentrowały się na historii kraju. Wydaje się, że były one podyktowane silnymi tradycjami walk o wolną Polskę pielęgnowanymi przez ojca i wujów, uczestników I wojny światowej oraz sympatyków Legionów Piłsudskiego. Bracia ojca za zasługi w wojnie otrzymali nadanie ziemskie na wschodzie Polski, w okolicach Kobrynia i Brześćcia.

Dnia 1 X 1948 r. została przyjęta na studia historyczne w Uniwersytecie Warszawskim. Ukończyła je w październiku 1952 r. Tytuł magistra filozofii z zakresu historii uzyskała na podstawie pracy „Położenie włościan w powiecie sieradzkim w połowie XIX wieku”, napisanej na seminarium u prof. Stanisława Arnolda². W czasie studiów uczyła się na wykładach i seminariach profesorów Jerzego Mantuffla (kultura hellenistyczna), doc. dr. Aleksandra Gieysztora (historiografia średniowieczna), Stanisława Arnolda (historia gospodarczo-społeczna Polski), doc. dr. Stanisława Herbsta (historia miast polskich), prof. dr. Witolda Kuli (wybrane dzieje z historii nowożytnej), a także doc. dr. Jadwigi Karwasińskiej (początki doby jagiellońskiej), dr. Adama Stebelskiego (ustrój administracyjny w Polsce), dr. Ryszarda Przelaskowskiego (historiografia nowożytna), dr. Izabeli Biezuńskiej-Małowistowej (proseminarium starożytne), dr. Heleny Więckowskiej (propedeutyka bibliotekarstwa)³. W trakcie studiów należała do Koła Historyków „Bratnia Pomoc” Zrzeszenia Studentów Polskich.

Po wojnie warunki materialne rodziny pogorszyły się. Pomimo otrzymywania stypendium Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki pracowała początkowo jako bibliotekarz w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego (1949 r.), a w latach 1951–1952 w bibliotece wojskowej Akademii Wojskowo-Politycznej w Warszawie. Zgodnie z duchem ówczesnych czasów miała legitymację Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej (1951) i Ligi Kobiet (1953).

Dnia 16 IV 1952 r. została zatrudniona jako radca w Dziale Organizacji i Nadzoru nad archiwami w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych⁴. W tym samym roku ukończyła kurs archiwistyki I stopnia, a rok później odbyła praktykę archiwalną w Archiwum Akt Nowych, porządkując i inwentaryzując akta niemieckiego Urzędu Archiwów (Archivamt) z lat 1939–1944. W 1959 r. ukończyła kurs języka rosyjskiego. W 1957 r. awansowała na starszego radcę

¹ Wąsowski Władysław Notariusz w Mińsku Mazowieckim. Odpis świadectwa dojrzałości Liceum Ogólnokształcącego, repertorium nr 455, 28 VIII 1947 r. Archiwum prywatne Małgorzaty Osieckiej.

² Uniwersytet Warszawski. Dyplom ukończenia studiów wyższych, nr 1271, 7 II 1964 r. Archiwum prywatne Małgorzaty Osieckiej.

³ Uniwersytet Warszawski. Wydział Humanistyczny, Indeks nr 11562, 1X 1948 r. Archiwum prywatne Małgorzaty Osieckiej.

⁴ Informacje o przebiegu pracy w NDAP podano na podstawie teczek osobowej Reginy Piechoty. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Archiwum zakładowe, Akta osobowe, nr 215/11.

i kierownika biblioteki Naczelnej Dyrekcji. Przez 32 lata pracy na stanowisku kierownika biblioteki gromadziła i ewidencjonowała, oprócz podstawowej literatury z zakresu historii Polski, literaturę i czasopisma archiwalne, współpracując z ośrodkami archiwalnymi na całym świecie. Do jej zadań, jako kierownika biblioteki, należał też nadzór nad bibliotekami w archiwach państwowych. W 1959 r., jako młody pracownik, przygotowała wspólnie z doc. Wandą Maciejewską katalog inwentarzy dóbr ziemskich na podstawie ksiąg grodzkich i ziemskich, na podstawie informacji nadesłanych przez archiwa państwowe⁵. Cały czas podnosiła swoje kwalifikacje uczestnicząc w kursach w zakresie informacji naukowo-technicznej i organizowania ośrodków dokumentacji naukowej. Były to kursy: dla dokumentalistów organizujących ośrodki dokumentacji naukowej (1961 r.), informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej (Centralny Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, 1967–1968)⁶. W latach 60. XX w., wraz z Piotrem Bańkowskim, uczestniczyła w rozładunku archiwaliów polskich rewindykowanych z ZSRR. Z okazji przejścia na emeryturę Piotra Bańkowskiego, redaktora „Archeionu”, przygotowała wykaz artykułów, recenzji i not sprawozdawczych opublikowanych przez niego na łamach tego czasopisma⁷. Aktywnie angażowała się w organizację i przygotowywanie kolejnych edycji Tygodni Archiwów⁸.

Od 1964 r. była członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Wchodziła w skład kolegium redakcyjnego czasopisma „Archiwista”, na którego czele stał prof. Zygmunt Kolankowski⁹. Należała też do zespołu badawczego „Informatyka i Archiwa”, kierowanego przez prof. Stanisława Nawrockiego z Archiwum Państwowego w Poznaniu, współpracując jednocześnie przy wydawaniu kolejnych numerów biuletynu prac tego zespołu¹⁰. Była też współautorką artykułu o Radzie Archiwalnej powołanej w 1918 r. do opracowania m.in. podstaw prawnych organizacji archiwów państwowych po odzyskaniu przez Polskę niepodległości¹¹. Uczestniczyła również w konferencjach poświęconych organizacji archiwów państwowych, ich struktury, zasobu i opracowywania przez nich pomocy archiwalnych¹². Zasiadała też w Centralnej Komisji Zakupu Archiwaliów.

⁵ *Katalog inwentarzy dóbr ziemskich XVI–XVIII wieku sporządzony na podstawie ksiąg grodzkich i ziemskich*, oprac. W. Maciejewska, H. Karczowa, R. Piechota, Warszawa 1959.

⁶ Półtoraroczny Zaoczny Kurs Doskonalący w zakresie Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej CIINTE. Karta Nauki nr ID-Wwa-sto1-451, rok 1967/68. Archiwum prywatne Małgorzaty Osieckiej.

⁷ *Wykaz artykułów, recenzji, notat sprawozdawczych prof. P. Bańkowskiego opublikowanych na łamach „Archeionu”*, oprac. R. Piechota, „Archeion”, t. 40, 1964, s. 282–285.

⁸ R. Piechota, *Trzeci Tydzień Archiwów Państwowych*, „Archeion”, t. 52, 1969, s. 152–158; *też*, *Czwarty Tydzień Archiwów*, „Archeion”, t. 60, 1974, s. 397–398; *też*, *Czwarty „Tydzień Archiwów” (9–15 maja 1973 r.)*, „Archeion”, t. 61, 1974, s. 305–311.

⁹ P. Rutkowski, A. Kulecka, *Oczami agenta. Środowiska naukowe i archiwalne w doniesieniach TW „Zyg” — Zygmunta Kolankowskiego*, Warszawa 2021, s. 298.

¹⁰ R. Piechota, *Zespół naukowo-badawczy „Informatyka i Archiwa”*, „Archeion”, t. 60, 1974, s. 389–391.

¹¹ R. Piechota, B. Jagiełło, M. Motas, *Pierwsze protokoły Rady Archiwalnej (1918–1922)*, „Teki Archiwalne”, t. 13, 1971.

¹² *Wielkość i struktura zasobów archiwów państwowych w dwudziestolecu międzywojennym i w PRL [w:] Sześćdziesiątolecie polskich archiwów państwowych. Materiały z sesji, Łódź, 10 IX 1979*, red. A. Tomczak, M. Przeczek, Warszawa 1981.

Szczególne miejsce w pracy Reginy Piechoty zajmowały zagadnienia dotyczące pomocy archiwalnych i bibliografii archiwistyki polskiej. Tej ostatniej poświęcała wiele czasu, kosztem wakacji. Wyjeżdżała z rodziną nad morze, w góry, ale też z mnóstwem fiszek zapakowanych w teczkach. Tak przygotowała do druku kolejne części polskiej bibliografii archiwalnej¹³ i spis zawartości czasopisma „Archeion”¹⁴. Najważniejszą pozycją w Jej dorobku pozostaje, przygotowana wspólnie z Janem Pakulskim i Bohdanem Ryszewskim, bibliografia archiwistyki polskiej do roku 1970. Opracowała cały dział dotyczący archiwów, ich dzieje i zawartość oraz indeksy, odsyłacze, wykaz skrótów i bibliografię do tej publikacji¹⁵. Pasja, jaką była bibliografia archiwalna, przyniosła Jej przydomek Estreichera bibliografii archiwistyki, bo tak była nazywana przez niektórych kolegów.

Drugim zagadnieniem, którym się interesowała, były pomoce archiwalne, takie jak indeksy, sumariusze, katalogi. Im też poświęciła kilka artykułów¹⁶. Podejmowała też tematykę kronikarską, sprawozdawczą i informacyjną. Opracowała i wydała drukiem katalog inwentarzy archiwalnych przechowywanych w bibliotece Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych¹⁷, katalog zagranicznych przewodników i inwentarzy archiwalnych¹⁸, wykazy prac naukowych ogłoszonych przez pracowników archiwów¹⁹ czy informatory o archiwach państwowych²⁰. Ponadto na podstawie informacji nadesłanych przez archiwa

¹³ R. Piechota, *Polska bibliografia archiwalna za lata 1945–1955*, „Archeion”, t. 39, 1963, s. 1–15 (wkładka); teźże, *Polska bibliografia archiwalna za lata 1956–1960*, „Archeion”, t. 40, 1964, s. 1–23 (wkładka); teźże, *Polska bibliografia archiwalna za lata 1961–1965*, „Archeion”, t. 45, 1966, s. 1–42 (wkładka); teźże, *Polska bibliografia archiwalna za r. 1966*, „Archeion”, t. 49, 1968, s. 237–256.

¹⁴ R. Piechota, *Spis rzeczy zawartych w pierwszych pięćdziesięciu tomach „Archeionu” I(1927) — L(1969)*, „Archeion” [Dodatek], Warszawa 1969, ss. VIII, 133; teźże, *Bibliografia zawartości „Archeionu”*. T. 51(1969) — T. 65(1977), „Archeion”, t. 75, 1977, s. 1–68 (dodatek); teźże, *Bibliografia zawartości „Archeionu”*. T. 66(1978) — T. 75(1983), „Archeion”, t. 79, 1985, s. 289–420.

¹⁵ *Bibliografia archiwistyki polskiej do roku 1970*, oprac. J. Pakulski, R. Piechota, B. Ryszewski, red. A. Tomczak, Warszawa 1984.

¹⁶ R. Piechota, *Archiwalne informatory i katalogi tematyczne*, „Archeion”, t. 75, 1983, s. 189–201; teźże, *Pomoce archiwalne — stan obecny i perspektywy*, „Archeion”, t. 67, 1979, s. 53–71; teźże, *Sprawozdanie z konferencji poświęconej omówieniu zasad i metod opracowywania przewodników po archiwach*, „Archeion”, t. 44, 1966, s. 263–265.

¹⁷ *Katalog inwentarzy archiwalnych*, t. 2, oprac. E. Motas, R. Piechota, Warszawa 1977.

¹⁸ *Katalog zagranicznych przewodników i inwentarzy archiwalnych przechowywanych w Bibliotece Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych*, oprac. R. Piechota, G. Ziolkowska, Warszawa 1968; *Katalog zagranicznych przewodników i inwentarzy archiwalnych przechowywanych w Bibliotece Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych*, z. 2: *Wpływ z lat 1968–1972*, oprac. R. Piechota, Warszawa 1974.

¹⁹ R. Piechota, *Wykaz prac ogłoszonych drukiem przez pracowników Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i przez pracowników archiwów państwowych w r. 1970*, „Archeion”, t. 57, 1972, s. 210–229; teźże, *Wykaz prac ogłoszonych drukiem przez pracowników Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i przez pracowników archiwów państwowych w roku 1971*, „Archeion”, t. 59, 1973, s. 282–293; teźże, *Wykaz prac ogłoszonych drukiem przez pracowników Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i przez pracowników archiwów państwowych w roku 1972*, „Archeion”, t. 60, 1974, s. 378–398.

²⁰ *Archiwa państwowe. Informator*, oprac. R. Piechota, Warszawa–Łódź 1977; *Archiwa państwowe w Polsce. Informator*, oprac. R. Piechota, Warszawa–Łódź 1979.

państwowe opracowała informator o aktach dotyczących miast polskich²¹ oraz wzięła udział w pracach nad przygotowaniem przewodnika po źródłach dotyczących Bałkanów²².

Pokłosiem zainteresowań organizacją służby archiwalnej w innych krajach były wyjazdy służbowe do Pragi i Budapesztu (1978 r.), na które została oddelegowana przez Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych. We wrześniu 1979 r. została wydelegowana do Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku w celu wstępnego zapoznania się ze zbiorami archiwum Instytutu.

W 1970 r. otrzymała awans na adiunkta naukowo-badawczego w Biurze Prac Naukowych, obejmując funkcję kierownika Działu Ewidencji i Informacji, a w latach 1977–1982 dyrektora Centralnego Ośrodka Informacji Archiwalnej przy NDAP.

Od 1954 r. była członkiem Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie. W 1973 r. uchwałą Rady Państwa PRL została odznaczona srebrnym Krzyżem Zasługi, pięć lat później złotym Krzyżem Zasługi, a w 1984 r. Medalem 40-lecia Polski Ludowej. W 1977 r. została odznaczona przez ministra kultury i sztuki Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury, a rok później otrzymała z rąk naczelnego dyrektora archiwów państwowych Honorową Odznakę „Za zasługi dla Archiwistyki”.

Regina Piechota na emeryturę przeszła z dniem 14 XII 1984 r. W ocenie ówczesnego naczelnego dyrektora Mariana Wojciechowskiego była częścią NDAP, została zapamiętana jako osoba czynna, aktywna, zaangażowana, pracowita i sumienna, która pozostawiła ślad w historii Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w postaci *Bibliografii archiwistyki polskiej*. Po przejściu na emeryturę nie rozstała się ze sprawami archiwalnymi. Przez rok i sześć miesięcy pracowała w Policealnym Studium Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa w Warszawie, prowadząc zajęcia z pomocy archiwalnych przygotowanych w archiwach. Przygotowała i wydała drukiem spis zawartości pierwszych stu tomów „Archeionu”²³.

Od 26 XII 1953 r. pozostawała w związku małżeńskim z Józefem Piechotą (1923–1977), inżynierem meliorantem. Małżonkowie doczekali się dwójki dzieci, córki Małgorzaty (ur. 1954) i syna Wojciecha (ur. 1955). Regina Piechota zmarła w Warszawie 4 VI 2020 r. w wieku 91 lat. Została pochowana na Cmentarzu Północnym w Warszawie.

Małgorzata Osiecka

orcid.org/0000-0002-7518-4065

Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa

²¹ *Miasta polskie. Dokumentacja archiwalna*, oprac. R. Piechota, E. Dembińska, G. Wojciechowski, wstęp i red. T. Walichnowski, Warszawa–Łódź 1981.

²² *Balkanica. Guide to the Polish archives relative to the history of the Balkan countries*, coll. work under the scientific dir. of T. Walichnowski, Warsaw 1979.

²³ *Archeion. Bibliografia zawartości tomów I–C. Dodatek do tomu C*, oprac. R. Piechota, Warszawa 2000.

